

Лариса ГАРАЩЕНКО,
orcid.org/0000-0001-5004-6136
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної освіти
Педагогічного інституту
Київського університету імені Бориса Грінченка
(Київ, Україна) l.harashchenko@kubg.edu.ua

Світлана КОНДРАТЮК,
orcid.org/0000-0003-4037-6291,
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри дошкільної освіти
Педагогічного інституту
Київського університету імені Бориса Грінченка
(Київ, Україна) s.kondratiuk@kubg.edu.ua

Андрій КОНДРАТЮК,
orcid.org/0000-0002-8485-3160
старший викладач кафедри комп'ютерної математики та інформаційної безпеки
Інституту інформаційних технологій в економіці
Національного економічного університету імені Вадима Гетьмана
(Київ, Україна) kondratiuk.andrii@kneu.edu.ua

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ: МЕТОДИЧНЕ ВИРАЖЕННЯ

У статті акцентується на проблемі підвищення рівня фахової підготовки майбутніх педагогів, що працюють у закладах дошкільної освіти. Обґрунтовано важливість переосмислення традиційних засобів і методів виховного впливу та доведено необхідність удосконалення педагогічного інструментарію (методи, прийоми, засоби, форми взаємодії) для формування педагога нового типу. Визначено педагогічні умови формування компетентного педагога закладу дошкільної освіти в галузі професійної, інформаційної, комунікативної діяльності, саморозвитку і самореалізації. До педагогічних умов зараховано розроблення робочих навчальних програм фахових дисциплін відповідно до особистісно орієнтованої парадигми на основі компетентнісного підходу, підвищення рівня професійної компетентності викладача, актуалізація його науково-педагогічних знань та особистісно-професійних здібностей, створення інформаційно-освітнього середовища, що дає змогу ефективно формувати фахові компетентності студентів на основі новітніх освітніх технологій, формування мотиваційної та професійної готовності студентів до реалізації сформованих компетентностей, професійного та особистісного спілкування, моніторинг рівня фахової компетентності студентів. З'ясовано, що оптимізації освітнього процесу, посиленню професійно-практичної підготовки студентів сприяють модернізація аудиторного фонду, розроблення електронних навчальних курсів фахових дисциплін, методичне забезпечення викладання фахових дисциплін, зміна методичного інструментарію, використання в освітньому процесі інноваційних педагогічних технологій, інтерактивних форм взаємодії, активних методів навчання, проведення практичних занять на базі закладів дошкільної освіти тощо. На посилення мотиваційного компонента фахової підготовки має дієвий вплив організація освітнього процесу, спрямована на практичну, навчально-пізнавальну та дослідницьку діяльність студентів.

Ключові слова: освітній процес, якість освіти, фахова підготовка, навчально-пізнавальна діяльність, педагогічні умови, саморозвиток.

Larysa HARASHCHENKO,
orcid.org/0000-0001-5004-6136
Candidate of Pedagogic Sciences,
Associate Professor at the Pre-School Education Department
Pedagogical Institute
of Borys Grinchenko Kyiv University
(Kyiv, Ukraine) l.harashchenko@kubg.edu.ua

Svitlana KONDRATIUK,
 orcid.org/0000-0003-4037-6291
 Candidate of Pedagogic Sciences,
 Senior Lecturer at the Pre-School Education Department
 Pedagogical Institute
 of Borys Grinchenko Kyiv University
 (Kyiv, Ukraine) s.kondratiuk@kubg.edu.ua

Andrii KONDRATIUK,
 orcid.org/0000-0002-8485-3160
 Senior Lecturer at the Department of Computer Mathematics and Information Security
 Institute Information Technologies in Economics
 of the Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
 (Kyiv, Ukraine) kondratiuk.andrii@kneu.edu.ua

INCREASING THE LEVEL OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE EDUCATORS: METHODOLOGICAL EXPRESSION

The article focuses on the problem of raising the level of professional training of future educators of preschool children. The importance of rethinking traditional means and methods of educational influence is substantiated and the necessity of improvement of pedagogical tools (methods, receptions, means, forms of interaction) for formation of the teacher of new type is proved. The pedagogical conditions for the formation of a competent teacher of preschool education in the field of professional, informational, communicative activities, self-development and self-realization are determined. The pedagogical conditions include: development of working curricula of professional disciplines in accordance with the personality-oriented paradigm on the basis of the competence approach; increasing the level of professional competence of the teacher; updating his scientific and pedagogical knowledge and personal and professional abilities; creation of information and educational environment that allows to effectively form professional competencies of students on the basis of the latest educational technologies; formation of motivational and professional readiness of students to realize the formed competencies, professional and personal communication; monitoring the level of professional competence of students. It was found that the optimization of the educational process, strengthening the professional and practical training of students contributes to the modernization of the classroom, development of electronic courses of professional disciplines, methodological support for teaching professional disciplines, change of methodological tools, use of innovative pedagogical technologies, interactive forms of interaction, active teaching methods, conducting practical classes on the basis of preschool education institutions, etc. The strengthening of the motivational component of professional training is effectively influenced by the organization of the educational process, aimed at practical, educational and research activities of students.

Key words: educational process, quality of education, professional training, educational and cognitive activity, pedagogical conditions, self-development.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку вищої педагогічної освіти актуалізується проблема підвищення її якості. Цілями вищої освіти, що відповідають цінностям демократичного та справедливого суспільства та реалізуються в діяльності автономних закладів вищої освіти, визначено такі: підготовка до успішного працевлаштування; підготовка до активного громадянства в демократичному суспільстві; особистісний розвиток; здобуття та формування готовності до використання в процесі навчання та наукових досліджень широкої сучасної бази знань (Сбруєва, 2019). Провідні світові заклади вищої освіти значної уваги в освітньому процесі сприяють, з одного боку, підвищенню якості підготовки своїх випускників, які здатні до здорової конкуренції на міжнародному ринку праці, з іншого – добору та формуванню потужного науково-педагогічного потенціалу, здатного до підготовки

майбутніх фахівців на рівні міжнародних стандартів і світових наукових досягнень (Ярошенко та ін., 2018).

Професійна підготовка, в тому числі і підготовка майбутніх вихователів у закладі вищої освіти, орієнтована на вимоги компетентнісного підходу. Це передбачає підвищення рівня фахової підготовки, посилення практико орієнтованої та проблемно-дослідницької її спрямованості, активізацію самостійної роботи студентів щодо вирішення ситуацій, які імітують професійні проблеми. Продумана організація освітнього процесу, інноваційні освітні технології, інформаційно-комунікаційне забезпечення освітнього процесу, індивідуальна спрямованість навчання, доцільне використання результатів наукових досліджень в освітній діяльності можуть мати ефективний вплив на підвищення якості фахової підготовки.

Аналіз досліджень. Значиму роль у з'ясуванні сутності досліджуваної нами проблеми підвищення рівня фахової підготовки майбутніх вихователів відіграють дослідження Г. Беленької, А. Богуш, В. Бондаря, О. Богініч, І. Беха, Е. Вільчківського, Н. Гавриш, Н. Голоти, І. Дичківської, Л. Зданевич, Є. Карпової, В. Кременя, Г. Тарасенко, О. Половіної, Т. Поніманської, Г. Підкурганної та ін. У дослідженнях учених визначено сучасні тенденції реформування вищої освіти в контексті динамічних змін розвитку суспільства: спеціалізація, спрямована на формування навичок самостійного пошуку перспективних напрямів методології досліджень і відповідних розробок; відхід від явно біологізованого тлумачення здібностей і зарахування на цій основі багатьох дітей до категорії «нездібних»; перебудова освітнього процесу, спрямована на те, щоб засвоєння знань мало творчий характер і заклало б базу для науково-дослідної і конструкторсько-проектної діяльності; посилення диференціації та індивідуалізації освітнього процесу; активний пошук нової методичної системи, яка орієнтована не тільки на інтелект особистості, але й на емоційну та підсвідому сферу особистості, спрямовану на те, щоб учень/студент із пасивного об'єкта перетворювався на суб'єкт освітнього процесу; впровадження принципів безперервної освіти; істотно трансформується зміст вищої освіти, що передбачає посилення соціальної і гуманітарної складових частин освіти, що може бути реалізовано через збільшення відносного обсягу предметів соціально-гуманітарного циклу (Кремень та ін., 2004).

Основним завданням вищої педагогічної освіти є формування фахівців, спроможних адаптуватися до запитів суспільства, компетентно вирішувати професійні завдання, навчити студентів вчитися упродовж життя задля самостійного збагачення професійного і життєвого досвіду. Сучасний розвиток суспільства потребує «інноваційного навчання», що формуватиме у студентів здатність до проєктивної детермінації майбутнього, відповідальність за нього, віру в себе і власні професійні здібності (Богініч, 2011). У дослідженнях Т. Поніманської, присвячених концептуальним змінам освітнього середовища, йдеться про оновлення підготовки майбутніх вихователів, що репрезентується: забезпеченням цілісності системи підготовки до гуманістичного виховання дітей, яка передбачає поряд з оволодінням теоретичними положеннями включення їх у соціально-педагогічну практику; оволодінням гуманістичними педагогічними цінностями та методичними вмін-

нями гуманізувати педагогічний процес; єдністю теоретико-пізнавальної та практичної діяльності; організацією спільної діяльності викладачів і студентів на гуманістичних засадах із метою перетворення ціннісних педагогічних орієнтацій на особистісно-професійну позицію майбутніх вихователів (Поніманська, 2012).

Г. Беленька акцентує на тому, що професійна компетентність вихователя характеризує його здатність виконувати професійні задачі діяльності на основі фахових знань та умінь, що інтегруються з розвитком особистісних професійно значущих якостей, серед яких провідною є любов до дітей, що поєднується з вимогливістю, емпатія та комунікативність (Беленька, 2011). Цілком слушною є думка сучасної дослідниці О. Богініч, що ефективність реалізації цілей фахової підготовки залежить від мотивації студентів (як суб'єктів освітнього процесу) до активного здобуття фахової освіти на змісті кожного навчального предмету відповідно до фахової кваліфікації. Активність майбутніх фахівців залежить від мотивації їх діяльності, яка ґрунтується на ефективності впливу зовнішніх та внутрішніх (особистісних) факторів (Богініч, 2009). Ми погоджуємося з думкою Л. Зданевич, що реалізація компетентісного підходу неможлива без посилення практичної спрямованості професійної освіти за умов збереження її фундаментальності (Зданевич, 2015). У дослідженнях Г. Тарасенко акцентовано на ролі аксіологічного підходу до освітньої роботи з майбутніми вихователями, обґрунтовано роль екологічних та естетичних цінностей у системі виховних пріоритетів, які належить реалізовувати педагогам у роботі з дітьми (Тарасенко, 2015). У сучасних наукових доробках порушено проблему підготовки вихователів до формування в дітей дошкільного віку навичок, орієнтованих на сталий розвиток (Гавриш, 2015). Для формування фахової компетентності майбутніх вихователів найбільш доцільною є організація освітнього процесу на базі активних методів навчання, що враховують потенційні можливості студентів (Богініч, 2009).

Мета статті полягає у визначенні педагогічних умов формування компетентного педагога закладу дошкільної освіти в галузі професійної, інформаційної, комунікативної діяльності, саморозвитку і самореалізації.

Виклад основного матеріалу. Вихователям належить провідна роль у забезпеченні процесу формування в дітей дошкільного віку рухової і здоров'язбережувальної, особистісної, предметно-практичної та технологічної, сенсорно-піз-

навальної, логіко-математичної та дослідницької, природничо-екологічної та навичок, орієнтованих на сталий розвиток, ігрової, соціально-громадянської, мовленнєвої, художньо-мовленнєвої, мистецько-творчої компетентностей. Це вимагає посилення професійно-практичної складової частини та створення умов для ефективної реалізації фахової підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти (Паламар, Науменко, 2020).

По-перше, це розроблення робочих навчальних програм фахових дисциплін із чітко визначеною метою і завданнями, компетентностями та результатами навчання для направленості студентів на певний обсяг роботи. Навчальні програми створюються відповідно до Стандарту вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та особистісно орієнтованої парадигми на основі компетентнісного підходу. Особливістю навчальних програм є передбачення трансформації теоретичних знань у практичні дії з урахуванням ідеї інтеграції. Вивчення студентами дисциплін професійного циклу має бути узгоджено з вивченням дисциплін «Університетські студії», «Філософські студії», «Людинознавство: інтегрований курс», «Педагогіка», «Психологія».

Навчальними програмами, розробленими для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта (скорочена програма підготовки) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, передбачено, що оволодіння змістовими компонентами дисциплін фахового спрямування забезпечує фахову підготовку студентів на іншому рівні. На основі уже сформованих у студентів системи знань, фахових умінь і навичок, навичок здійснення навчально-пізнавальної діяльності, життєвого і професійного досвіду акцентовано на необхідності: вивчення, аналізу та узагальнення результатів сучасних наукових досліджень, кращого досвіду закладів дошкільної освіти, оцінювання наявних оптимальних умов для здійснення освіти дітей, впровадження ефективних новітніх технологій у галузі освіти дітей дошкільного віку, здійснення аналізу роботи вихователів щодо реалізації завдань освітніх ліній Базового компонента дошкільної освіти (БКДО 2020).

По-друге, підвищення рівня професійної компетентності викладача, актуалізація його науково-педагогічних знань та особистісно-професійних здібностей. Натепер існують різноманітні можливості для фахового зростання науково-педагогічних працівників вищого закладу освіти. Кожен викладач може вибрати для себе індивідуальну траєкторію власного професійного зрос-

тання, форму підвищення кваліфікації, займатися індивідуальною науково-дослідницькою діяльністю. Динамічні зміни розвитку вищої освіти та дошкільної освіти стимулюють до участі в різноманітних конференціях, методологічних семінарах, вебінарах, тренінгах, майстер-класах для вивчення, аналізу та узагальнення результатів сучасних наукових досліджень, кращого досвіду закладів дошкільної освіти, оцінювання наявних оптимальних умов для здійснення освіти студентів та освіти дітей дошкільного віку, впровадження ефективних новітніх технологій в освітній процес закладу вищої освіти та виховання, навчання і розвиток дітей дошкільного віку. Лише майстерність педагога вищої школи може забезпечити ефективний трамплін для оптимального оволодіння основами професійного досвіду майбутнім фахівцем (Богініч, 2009).

По-третє, створення інформаційно-освітнього середовища, що дає змогу ефективно формувати фахові компетентності студентів на основі новітніх освітніх технологій. Оптимізації освітнього процесу, посиленню професійно-практичної підготовки студентів сприяють модернізація аудиторного фонду, розроблення електронних навчальних курсів фахових дисциплін, методичне забезпечення викладання фахових дисциплін (комплекси навчально-методичних матеріалів, методичні посібники, добірка навчально-пізнавальних завдань різного рівня складності), зміна методичного інструментарію, використання в освітньому процесі інноваційних педагогічних технологій, інтерактивних форм взаємодії, активних методів навчання, проведення практичних занять на базі закладів дошкільної освіти тощо.

По-четверте, формування мотиваційної та професійної готовності студентів до реалізації сформованих компетентностей, професійного та особистісного спілкування. Реалізації цієї умови сприяє організація освітнього процесу, спрямована на практичну, навчально-пізнавальну та дослідницьку діяльність студентів. Активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів сприяє проблемне навчання, проведення різних видів семінарських та практичних занять у формі ігор та змагань (ділові рольові ігри, конкурси, педагогічна рада, конференція та ін.) (Гарашенко, Кондратюк, 2020). Сучасні технології навчання забезпечують високий ступінь включення студентів у процес навчання на основі підвищення емоційної складової частини навчальної діяльності та творчого характеру навчальних завдань, взаємодії учасників освітнього процесу, інтенсивності оволодіння професійним досвідом (Богініч, 2009).

По-п'яте, моніторинг рівня фахової компетентності студентів. Для перевірки готовності студентів до реалізації фахових компетентностей, набутих у процесі навчання, використовуються різні види контролю (вхідний, проміжний, підсумковий семестровий контроль, контроль залишкових знань, випускна атестація), анкетування, аналіз студентами електронних навчальних курсів, аналіз результатів проходження різних видів педагогічної практики, опанування змістового компонента навчальної дисципліни, аналіз електронних навчальних курсів. Доцільним видається після вивчення змістового модуля чи дисципліни використання аналітико-підсумкового звіту. Студентам пропонується відповісти на питання такого типу: наскільки важливими будуть отримані знання з дисципліни у вашій роботі? Що було упущено, яких знань ви не отримали, але хотіли б отримати? Про що ви б хотіли дізнатися в більшому об'ємі? Яке питання курсу вам хотілося б глибше вивчити? Рефлексія студента спрямована на об'єктивне зіставлення власних досягнень із соціальними вимогами, аналіз результатів особистісних

досягнень та ступінь реалізації власного потенціалу (Богініч, 2009).

Висновки. Результатом фахової підготовки має стати підготовка майбутніх вихователів до професійної діяльності в змінних соціальних умовах, які володіють системою знань, фазових умінь і навичок, засобами пізнання себе та довкілля, здатних до повноцінної професійної та особистісної самореалізації, готовність брати відповідальність щодо прийняття ефективних педагогічних рішень у різних професійних ситуаціях. Сучасний вихователь дітей дошкільного віку має бути готовим до переосмислення наявного науково-практичного досвіду дошкільної освіти та використання його у власній професійній діяльності, володіння міждисциплінарним підходом у процесі розв'язання професійних проблем, до міжособистісної взаємодії. Для цього необхідне усвідомлене та ціннісне ставлення майбутніх вихователів до проблеми формування здоров'я і цілісного розвитку дитини, бездоганне володіння різними фаховими методиками, оскільки професійна діяльність у закладі дошкільної освіти має міжпредметний характер.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Беленька Г. В. Сучасні підходи до питань формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*. 2012. Вип. 5. С. 99–102. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ozfm_2012_5_23 (дата звернення: 10.03.2021).
2. Богініч О. Історичний досвід Фребелівського Педагогічного інституту як витоки професійно-практичного спрямування фахової підготовки майбутнього вихователя ДНЗ. *Теорія і практика дошкільної освіти в Україні: монографія* / З. Борисова, Г. Беленька, О. Богініч, Н. Голота та ін. Київ : Київський ун-т ім. Бориса Грінченка, 2011. 232 с.
3. Богініч О. Л. Основні механізми формування мотивації у майбутніх вихователів до фізкультурно-оздоровчої роботи з дошкільниками *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. 2009. Вип. 2. С. 38–47.
4. Базовий компонент дошкільної освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini?print> (дата звернення: 17.03.2021).
5. Вища освіта України і Болонський процес : навчальний посібник / За ред. В. Г. Кременя. Тернопіль : Навчальна книга, Богдан, 2004. 384 с.
6. Гавриш Н. Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку : навч.-метод. посіб. для дошкільних навч. закладів / за заг. ред. О. Пометун. Дніпропетровськ : Ліра, 2014. 120 с.
7. Гарашенко Л., Кондратюк С. Ігрові технології в системі фахової підготовки педагогів дошкільної освіти. *Вісник Запорізького національного університету*. 2020. Вип. 2(35). С. 7–14.
8. Зданевич Л. Реалізація компетентнісного підходу як одного з інструментів професійної підготовки майбутніх фахівців у вищому навчальному закладі. *Педагогічний дискурс*. 2015. Вип. 18. С. 90–96.
9. Паламар С. П., Науменко М. С. Підготовка майбутніх вихователів дітей дошкільного віку в контексті сучасних освітніх парадигм. *Освітологічний дискурс*. 2020. Вип. 2(29). С. 105–120.
10. Поніманська Т. І. Модель системи підготовки студентів до гуманістичного виховання дітей старшого дошкільного віку / Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: збірник наукових праць. *Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету*. 2012. Вип. 5 (48). С. 38–43.
11. Формування європейського виміру забезпечення якості вищої освіти в контексті інтернаціоналізації освітнього простору : монографія / за заг. ред. А. А. Сбруєвої. Суми : Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 254 с.
12. Тарасенко Г. С. Підготовка майбутніх педагогів до реалізації аксіологічного підходу у вихованні дошкільників засобами природи. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. Вип. 5 (49). С. 518–523.
13. Теоретичні основи і технологія професійного розвитку науково-педагогічних працівників університетів в умовах інтеграції вищої освіти і науки : препринт (аналітичні матеріали) у 2-х частинах / за ред. О. Ярошенко. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2018. Ч. 2. 105 с.

REFERENCES

1. Bieliienka H. V. Suchasni pidkhody do pytan formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh vykhovateliv ditei doshkilnoho viku [Modern approaches to the formation of professional competence of future educators of preschool children] Update the content, forms and methods of teaching and education in educational institutions. 2012. Vyp. 5. Pp. 99–102. Access mode: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ozfm_2012_5_23. [in Ukrainian].
2. Bohinich O. Istorychnyi dosvid Frebelivskoho Pedahohichnoho instytutu yak vytoky profesiino-praktychnoho spriamuvannia fakhovoi pidhotovky maibutnoho vykhovatel'ia DNZ [Historical experience of the Froebel Pedagogical Institute as the origins of professional and practical direction of professional training of future educators] Theory and practice of preschool education in Ukraine: monograph. Borys Grinchenko Kyiv University, 2011. 232 p. [in Ukrainian].
3. Bohinich O. L. Osnovni mekhanizmy formuvannia motyvatsii u maibutnikh vykhovateliv do fizkulturno-ozdorovchoi roboty z doshkilnykamy [Basic mechanisms of motivation formation in future educators to physical culture and health work with preschoolers] Collection of scientific works of Uman State Pedagogical University named after Pavel Tychna. 2009. Nr 2. pp. 38–47. [in Ukrainian].
4. Bazovyi komponent doshkilnoi osvity [Basic component of preschool education]. Access mode: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini?=&print>. [in Ukrainian].
5. Vyshcha osvita Ukrainy i Bolonskyi protses: Navchalnyi posibnyk [Higher education in Ukraine and the Bologna process: Textbook] / Ed. V. G. Kremen. Author's team: M. F. Stepko, Ya. Ya. Bolyubash, V. D. Shinkaruk, V. V. Grubinko, I. I. Babyn. Ternopil: Navchalna knyha, Bohdan, 2004. 384 p. [in Ukrainian].
6. Havrysh N. Doshkilniatam – osvita dlia staloho rozvytku [Preschool children – education for sustainable development: teaching method way for preschool teachers. Institutions] Dnepropetrovsk: Lira, 2014. 120 p. [in Ukrainian].
7. Harashchenko L., Kondratiuk S. Ihrovi tekhnolohii v systemi fakhovoi pidhotovky pedahohiv doshkilnoi osvity [Game technologies in the system of professional training of preschool teachers]. Visnyk of Zaporizhzhya National University, 2020. Nr 2 (35). Pp. 7–14. ISSN 2522-4379. [in Ukrainian].
8. Zdanevych L. Realizatsiia kompetentnisnoho pidkhodu yak odnogo z instrumentiv profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv u vyshchomu navchalnomu zakladi [Implementation of the competence approach as one of the tools for professional training of future specialists in higher education], Pedagogical discourse, 2015. Nr 18. pp. 90–96. [in Ukrainian].
9. Palamar S. P., Naumenko M. S. Pidhotovka maibutnikh vykhovateliv ditei doshkilnoho viku v konteksti suchasnykh osvitnikh paradyhm [Preparation of future educators of preschool children in the context of modern educational paradigms] Educational Discourse, 2020. Nr 2 (29). Pp. 105–120. [in Ukrainian].
10. Ponimanska T. I. Model systemy pidhotovky studentiv do humanistychnoho vykhovannia ditei starshoho doshkilnoho viku [Model of the system of preparation of students for humanistic education of children of senior preschool age] Update of the maintenance, forms and methods of training and education in educational institutions: collection of scientific works. Scientific notes of Rivne State University for the Humanities. 2012. Nr 5 (48). Pp. 38–43. [in Ukrainian].
11. Sbruieva A. A. Formuvannia yevropeiskoho vymiru zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity v konteksti internatsionalizatsii osvitnoho prostoru: monohrafiia [Formation of the European dimension of quality assurance of higher education in the context of internationalization of educational space: a monograph] Sumy: Publishing house of Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko, 2019. 254 p. [in Ukrainian].
12. Tarasenko H. S. Pidhotovka maibutnikh pedahohiv do realizatsii aksiolohichnoho pidkhodu u vykhovanni doshkilnykiv zasobamy pryrody [Preparation of future teachers for the implementation of the axiological approach in the education of preschoolers by means of nature] Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies, 2015. Nr 5 (49). Pp. 518–523. [in Ukrainian].
13. Teoretychni osnovy i tekhnolohiia profesiinoho rozvytku naukovy-pedahohichnykh pratsivnykiv universytetiv v umovakh intehratsii vyshchoi osvity i nauky: prepynt (analytical materials) [Theoretical bases and technology of professional development of scientific and pedagogical workers of universities in the conditions of integration of higher education and science: preprint (analytical materials)] in 2 parts / Author's team: N. Divinska, N. Dyachenko, O. Zhabenko, I. Regeylo, for order. O. Yaroshenko. Kyiv: Institute of Higher Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, 2018. Part 2. 105 p. [in Ukrainian].